

szük. 72 millió aranykorona kiadást kapunk 1924-ben, ami papírkoronában többet tesz ki 1000 milliárdnál.

Kivitelünk ezzel szemben nem is jöhet tekintetbe.

Csekély kis fakivitelünk főleg Jugoszláviába s Ausztriába irányul, de faanyagunkból pl. az elmúlt évben Belgiumba is eljutott 160 vagon.

A temérdek külföldi fát felvevő magyar piacon pedig a jelentéktelenebb tételektől eltekintve, Románia 67, Csehszlovákia 20, Jugoszlávia 11, Ausztria pedig 2 %-ig osztozkodik.

A kép, melyet a felhozott számadatok mutatnak, sajnos, a legteljesebb mértékben kedvezőtlen s szomorú ránk nézve. Egy meggyőző indok ez is a sok között, hogy a ránk erőszakolt békébe, mely Magyarország gazdasági egységét tönkretette, belenyugodnunk nem lehet!

Hogy mennyiben kaptunk feleletet a cikk elején felvetett kérdésre s hogy igaza van-e *Hufnaglnak*, mikor ignorál bennünket, arra mindenki önmagának adjon feleletet.*

Erdőgazdasági életkérdések

Irta Dr. Weisz Leo (Zürich)

(Befejező közlemény)

2. A magánerdő.

Még a törvényhozó sem mert vele szembeszállni. Ha nem volt véderdő, hát szabadjára hagyta, pedig a visszaéléseknek sokkal inkább van kitéve, mint a községi stb. erdő. Példárá Svájc háborús erdőgazdasága.

Hogy lehet ezen segíteni? A svájci erdészeti egyesület például az erdőbirtokosok felvilágosításával, tanításával,

* (Források: A Statisztikai Hivatal adatai, *Kaán*: Az erd. echnika orsz. kérdéseiből, Erdőgazd. problémák. *Pécsi*: Zsebatlasz. *Hufnagl*: Handbuch der Kaufm. Holzverwertung und des Holzhandels. Az „*Erdészeti Lapok*“ s a Magyar Faipar és Fakereskedelem kisebb közleményei.)

téli előadások és gyakori szemléltető kirándulások tartásával, szövetkezetek megszervezésével s ahol erre szükség van, az erdőparcellák kényszer útján való csoportosításával, tagosításával akarja a kérdést megoldani.

Kétségtelen, hogy fáradozása nem lesz minden eredmény nélküli. A kitűzött célt azonban, véleményem szerint, ezekkel az eszközökkel éppoly kevésbé fogja elérni, mint azok az országok, melyekben mindezek a rendszabályok már régen jelentősebb eredmény nélkül ki is próbáltattak. Még pedig azért, mert a baj gyökere sokkal mélyebben fekszik, mint a birtokosok iskolázatlansága és nemtörődömsége.

Ha az erdőpolitika művelőinek helyesebb gazdasági érzéke, közgazdászainknak pedig csak homályos sejtelme is volna az erdőgazdaság sajátos tulajdonságairól és legégetőbb közgazdasági szükségleteiről, úgy régen rá kellett volna már jönni arra, hogy a magánerdőgazdaság anomáliái nem annyira személyes vonatkozású hiányokra, mint inkább gazdasági okokra vezethetők vissza s csakis ezek áthidalásával lehet majd eredményesen szembeszállni velük.

A baj abban az ellentétben gyökerezik, amely az erdőbirtokos szükségletei és a rendszeres erdőgazdálkodás hozadékának természete között tátong.

Az erdőgazdaság, járadékgazdaság, amelynek periódusonként visszatérő, lehetőleg egyenlő hozadékát úgy biztosítjuk, hogy a járadék élvezete előtt nagymennyiségű faanyagot mint álló tőkét a tervezett periódusoknak megfelelő korösszetételben megtakarítunk, amely aztán — üzemzavaroktól eltekintve — mint egy automatikus gépekkel dolgozó gyár az előre meghatározott időszakokban szállítja a szintén előre meghatározott járadékot.

A rendszeres erdőgazdaság eme tartamos, elvben mindig egyforma hozadékával szemben állanak a birtokos többé-kevésbé mindig fluktuáló szükségletei. Ezen szükségletek kielégítésére irányuló törekvés csak nagyon nehezen, avagy sohasem egyeztethető össze a tartamos járadékgazdaság elveivel, mert a kielégítés csakis az üzemterv szabta korlátok áttörése útján válik lehetségessé. Még pedig a rendes járadé-

kot meghaladó szükséglet esetén úgy, hogy a periódus hozadékan felül maga az álló tőke, a „gyár gépei“ is értékesíttetnek, kisebb igények esetén pedig úgy, hogy még a rendes hozadék sem kerül fejsze alá, hanem tőkésíttetik. Mindkét esetben megbomlott a gazdasági egyensúly s ha ez többször megismétlődik, úgy rendszeres gazdálkodásról egyáltalában nem lehet többé beszélni.

Olyan birtokosok, akiknek szükségletei állandó jellegűek, könnyebben egyeztethetik össze erdejükkal szemben támasztott igényeiket az erdőgazdaság járadéktermészetével, ha mindjárt ez esetben is nehézségek támadhatnak s az üzemterv szigorú betartása csak a gazdaságosság rovására történhetik, például ha egy konjunktúra kihasználásáról van szó. Minden más esetben azonban közelfekvő okokból kézzel-lábbal kapálódzni fog olyan korlátok ellen, melyek őt az erdő hozadéka és az álló tőke feletti szabad rendelkezési jogában befolyásolhatnák.

Az erdő könnyen értékesíthető, megtakarított jószág, az erdőbirtokos takarékpénztára, mint néhány erdőpolitikai író nevezi. A takaréknál azonban nemcsak kamatot ad, hanem szükség esetén a nála letett tőkéből is visszaszolgáltatást nyújt. A tőkét esetleg egészen „ki lehet venni“. Már pedig éppen ez a lehetőség az, — ezt a háborus események is igazolták, — amelytől a birtokosok nem szívesen engedik magukat megfosztani, mert nem tudják mikor kopog ajtajukon a szükség.

Ezért nem tud a törvényhozó a magánerdőhöz hozzáférközni, pedig e „lehetőség“ mögött igen sok veszély ólálkodik s így közérdekből jogos volna a beavatkozás. Maradjunk csak a „takaréknál“. A betétek sohasem mérhetetlenek s így néhány alapos „kivét“ után könnyen megtörténhetik, hogy nem marad más vissza, mint az üres „betét-könyvecske“, amelyben egy ág sem hoz kamatot. A végeredmény tehát: se pénz, se erdő!

Mégis mindezt túrtük s mivel gazdasági szükségességeket paragrafusokkal nem lehet eltüntetni s a multban inkább magára hagytuk a magánerdőt. Mily eredménnyel, azt az elmúlt évtizedek erdőirtási statisztikája mutatja.

Allami, községi és egyéb kötött forgalmú erdőkben újabban a fatartalékok megteremtésével próbálgatják e nehézségeket leküzdeni. „*Fa-tartalék*“. Magánerdőkben még ezek sem valósíthatók meg könnyen, mint ahogy a racionálisabb „pénztartalékok“ sem teremthetők meg nálunk szélesebb körben.

Hogy a gazdasági életnek, igaz csak az erdészeti körökben lenézett „nyereséggazdaság“ keretében, van egy régi eszköze, amellyel már néhány évezred óta, a bevételek és kiadások esedékessége közötti időbeli ürt, játszva hidalja át s ott *hitelnek* nevezik, arról a „modern“ erdőgazdaság éppoly kevésbé látszik tudomást venni, mint ahogy nemzetgazdaszainknak sejtelmük sincs arról, hogy az általuk keresztül-kasul „*átkutatót*“ s „*minden ízében ismert*“ tőke-gazdaság keretében egy igen fontos gazdasági ág oly primitív fokon áll, amelyen a hitel intézménye még ismeretlen.

A „börziánér“ értékpapírjait „kosztba“ adhatja, a földműves gabonáját raktárházba viheti, a diák óráját zálogba csaphatja, ha pénzre van szüksége és ha „árújától“ megválni nem akar. A megszorult erdőgazda *nem akarhat* „*nem eladni*“. Ha pénzhez akar jutni, hát még akkor is el *kell* adnia árúját, fáját, ha az eladással produktív javakat, álló, termelő tőkét tesz tönkre.

Az erdőnek nincs hitele és ennek hiánya okozza azt, hogy — mindenekelőtt magánerdő-tulajdonosok — nem szívesen kötelezik magukat tartamos gazdaság berendezésére, illetve feltétlen vezetésére. Egyrészt az ezzel járó áldozatok, a kényszerű önmegtágadás és önmegtartóztatás, másrészt az „örökké“ kötött tőke nagysága a rendszeres erdőgazdaságot oly „fényűzés“ színében tüntetik fel előtte, amelyet követni a legtöbb esetben nem vél tanácsosnak, vagy megengedhetőnek. Úgy érzi, hogy szükség esetére nyitva kell hagyni magának azt a lehetőséget, hogy a tőkéhez is hozzányúlhasson. Kevés gazdát kímél meg a sors attól, hogy váratlanul beálló szükségletének fedezése céljából, rendkívüli eszközökhöz ne nyúljon. Az első ilyen segélyforrás pedig még mindenkor és mindenütt a „takaréék“, az erdő volt. Végig is szenvedte ős-

idők óta az emberrel együtt annak minden baját, gondját, szorult helyzetét.

Van azonban mód arra, hogy ennek a szerencsétlen kapcsolatnak véget vessünk. Mód, mely az erdőből pánccszekrényt teremt, melynek tartalmát pénzzé lehet tenni, *a nélkül, hogy tönkretesszük*. S ha aztán az arany még oly örülten forog is, az erdő megmarad. Az erdő, mely újra és újra *új pénzt* tud teremteni.

A modern erdőgazdaság egyik legfontosabb, legégetőbb gazdasági szükségletét látom e kérdés megoldásának keresztülvitelében. Megoldása nélkül haladás lehetetlen.

Egy ország erdőgazdasága csak úgy szolgáltathatja a lehető legnagyobb teljesítményt, ha intézkedéseit minden személyes tekintet elhanyagolásával, a legnagyobb gazdaságosság jegyében teheti. Ez pedig csak akkor lehetséges, ha — mint ezt más gazdasági ágak példája mutatja — erdőgazdaságunkat mozgékonyra és alkalmazkodásra képessé tesszük. Az út, mely e célhoz vezet, a modern pénz- és hitelgazdaság útja. Követésével, megfelelő *erdőhitel* szervezésével, azonban nemcsak ezt a célt érjük el, hanem olyan *új* szervezkedési és gazdaság-technikai lehetőségek fognak feltárulni, amilyenekről eddig még csak álmodni sem mertünk.

Ha azonban, mint már ezt szoktuk, arra várunk, míg majd nekünk ajánlanak hitelt, akkor még néhány évszázadig tengődhetünk visszamaradt helyzetünkben, mert hiába várunk rá. Magunknak kell elébb a hitelgazdaság előfeltételeit megteremteni s nyújtani s ha meglesznek, nem kell egy pillanatig sem várnunk egy új korszak kezdetére, megjő az magától is.

A hitelgazdaság fundamentuma: *a biztonság*. Ha ezt az erdőgazdaság sajátos tulajdonságainak megfelelően tudjuk nyújtani a hitelezőnek, úgy fejlődésképes, szép gazdaságunk előtt új és bő prespektívák nyílnak meg.

3. Biztosítás és hitelvédelem.

Amint a háztulajdonos is csak akkor kap hitelt házára, ha azt tűz ellen biztosítja, különben a hitelező könnyen biztosíték nélkül maradhatna, úgy az erdő is csak akkor fog hitelügyletek alapjául szolgálhatni, ha az minden olyan veszély ellen biztosítható lesz, mely értékét befolyásolhatja. E nélkül minden hitel nyújtása túlnagy kockázattal jár. Egyik főoka annak, miért kerülte eddig az erdőt a hitel.

Erdőkárbiztosítás azonban — kezdetleges tűzbiztosítási kísérletektől eltekintve — nem létezik még. Oly hiány, mely ellen nemcsak a hitelkereső erdőtulajdonosnak, hanem minden erdő- és nemzetgazdának is küzdeni kellene, mert az erdő pusztulása, *évtizedes munkában teremtett termelő eszköznek a romlása*.

Németországban ismerték ezt be legelőbb s ott régóta kísérleteznek már az erdő tűzelleni biztosításával. A *gladbachi* tűzbiztosító-intézet 22 év óta próbálkozik e téren és a *rajnavidéki* tűzbiztosító-társaság 1907-ben a biztosítási üzlet eme ágát is működési körébe vonta. Az elért eredmények egyáltalában nem biztatók s a biztosítás sem a biztosított-tulajdonosok, sem a biztosító-társaságok sorában nem tudott gyökeret verni, híveket szerezni, avagy csak ki is elégíteni. A tulajdonosok — ha biztosítanak is — csakis a leginkább veszélyeztetett fiatalosokat biztosítják, ami által a társaságok kockázata, dacára a túl magas díjaknak, nagyobbá válik, mint megengedhető s így kénytelenek saját érdekeik megvédésére egész sereg terhes feltételt szabni. Sem ezek, sem a magas praemiák nem alkalmasak azonban arra, hogy az erdőbiztosítás eszméjének híveket toborozzanak. Másrészt tényleg igen nehéz az erdőbiztosításnak magángazdasági alapon való megszervezése; nem annyira technikai okokból — jóllehet, megfelelően kiépített, pontos erdőtűzkár-statisztika nélkül, még csak nem is lehet kivételre gondolni sem — hanem főleg *a káresetekben s azok értékének minden „törvényszerűséget” nélkülöző s még a valószínűségszámításnak sem engedelmes, nagy ingadozása* folytán. Egy kis példa:

Poroszországban leégett:

1905-ben 3317 ha. erdő, az okozott kár	787.000	márka.
1906-ban 2266 „ „ „ „ „	268.900	„
1907-ben 2372 „ „ „ „ „	767.100	„
1908-ban 1279 „ „ „ „ „	130.900	„
1909-ben 8917 „ „ „ „ „	1,698.900	„

Ily körülmények között nemcsak olesó biztosítást, de egyáltalában biztosítást széles körbe vinni majdnem lehetetlen.

De ha még ez a nehézség le is volna küzdhető, célunkat még nem érnők el. A tűz csak egyike ama veszélyeknek, amelyek az erdőt fenyegetik s így a legjobban megszervezett tűzbiztosítás sem volna képes — egymaga — ama biztosítékot nyújtani, amely nélkül egészséges hitel nem jöhet létre. Már pedig egyéb károk biztosításával még csak kísérletek sem tétettek eddig. A biztos alap hiányzik s a bizonytalanságot még növeli az erdőgazdaságnak egy egészen speciális tulajdonsága.

Ha az értékpapírtulajdonos papírjaival, azok eladása nélkül óhajt pénzt szerezni, úgy azokat bankjánál letétbe helyezi s hitelt vesz rájuk. Letétbehelyezés nélkül nincs pénz, mert különben el is adhatná a biztosítékul szolgáló értékeket és a bank ismét fedezet nélkül maradna. Mindennapos közheiyek ezek, melyek azonban elég hatalmasak voltak ahhoz, hogy az erdőhitel létrejöttét megakadályozzák. Az erdőtőke nem ingatlan, amelyet sokkal egyszerűbben lehet megterhelni, mivel pedig hiányoztak az olyan *szervezetek*, amelyek eme mobil érték hű kezelését és hiánytalan fentartását biztosították volna, csak az ingatlan *erdőtalaj* képezhette eddig hitelműveletek alapját. A talaj értéke azonban eltörpül az erdőértékkel szemben s megterhelése nem esik az erdőhitel keretébe.

Mendezekből csak az világlik ki, hogy erdő-hitel azért nem képződhetett, mert az erdőgazdaság nem volt eddig képes elegendő *biztosítékot* nyújtani, amely nélkül pedig hitelt nyújtani lehetetlen.

Az erdőgazdasági-politika legközelebbi feladata tehát véleményem szerint oly szervezetek megteremtése, melyek az erdészeti-hitelgazdaság alapjául szolgálhatnának s nemcsak a hitelezőknek nyújtanának védelmet, hanem a tulajdonosoknak is, előnyöket szereznének s ezzel az erdőgazdaság érdekeit is támogatnák.

Az erdőbiztosítás kérdése csakis országos, kényszerbiztosítás útján lesz megoldható. Ha az ország minden erdeje keretébe vonatik, úgy az erdőgazdaságnak alig érezhető minimális megterhelés ellenében aránytalanul nagy ellenszolgálat nyújtható. (Poroszországban a biztosító-társaságok épületek és ingóságoknál 1‰, erdőnél $\frac{2}{10}$ ‰ kockázattal számolnak! A díjteher tehát igen csekély volna országos elosztás esetén.) A biztosítást eszközöző hivatal nagy befolyást nyerne az állományok kezelésére, amely ellen senki sem zugolódna, mert a velejáró „teher“ a biztosításhoz tartoznék. Itt tehát a biztosítás nagy előnyétől egészen eltekintve, máris új előnyök mutatkoznak.

A biztosítás megszervezése után még csak a *hitelvédelem* feladata vár megoldásra. Véleményem szerint az ezt szolgáló intézmények minden nehézség nélkül hozhatók — magán, avagy állami „hü-kéz“ (Treuhand) társaságok és szövetkezetek, vagy pedig hitelintézeti ellenőrző-hivatalok útján — létre. Formájukra mindenesetre az lesz döntő befolyással, miként foglalnak e kérdésben állást az állam és pénzvilág.

A magam részéről, abból az elvből kiindulva, hogy egyszerű és áttekinthető szervezetekkel lehet a legkönnyebben e kérdéseket a legjobban megoldani:

az erdőgazdaság fejlesztése érdekében „országos erdőpénztár“ alapítandó, amelynek következő ügyköre volna:

1. Az általános, országos erdőbiztosítás keresztülvitele, korosztályok szerint váltakozó, fokozatos megosztási eljárás (Umlageverfahren) alapján.

2. Az országos erdőfelügyelet kertében, amely az ország minden erdejére kiterjesztendő, *hitelvédelmi hivatalok* szervezése és vezetése. Ezen hivatalok erdőtelekkönyvet és tehernyilvántartást vezetnének, a megterhelt erdők kezelését ellen-

öríznék avagy egészen magukra vállalnák s a hitelezők védelmét oly módon szolgálják, hogy megterhelt erdőben csakis eme hivatal tudtával és beleegyezésével szabadna oly cselekedeteket vagy jogi ügyleteket végrehajtani, amelyek az erdő értékét és biztonságát befolyásolhatnák. (Meg vagyok győződve arról, hogy helyes ügyvitel esetén idővel az ország erdeinek legnagyobb része, még a tehernélküliek is, e hivatal kezelésébe kerülnének, mert a vele járó technikai és gazdasági előnyök szembeszökők volnának.)

3. Hitelnyújtások alapjául szolgáló erdő-bebecslések és leírások készítése avagy felülvizsgálata.

4. Esetleg oly *erdőhitel-intézet* alapítása és vezetése, amelynek erdőjelzálogkölesönkötvény-kibocsátási joga volna s amelynek megfelelő tartalékolás után fenmaradó nyeresége az erdőbiztosítási-díjak csökkentésére, illetve lehető állandósítására, kopárok erdősítésére, az erdészeti kísérleti ügy és statisztika előmozdítására volna fordítandó.

Ily módon az erdőgazdaság minden gazdasági szükséglete *egy* helyen volna kielégíthető. Oly előny, melyen kisebb részlet-aggodalmak nem ronthattak sokat. *Simplex sigillum veri!*

Azonban bármily más módon is kerülnének a fent taglalt kérdések megoldásra, tény az, hogy az erdőgazdaság is csak úgy érheti el a produktivitás legmagasabb fokát, ha a műszaki és adminisztratív szempontok szolgálata mellett a *gazdasági* szükségletek is tekintetbe vétetnek. Csak olyan erdőgazdák tudnak állandóan s rendszeresen dolgozni, akik „örök“ üzemiüket függetleníthetik pillanatnyi, sokszor csupán személyes önkényt szolgáló követelményektől s azokat oly befektetésekkel tárhatják fel, tehetik belterjesebbé, amelyekhez az eszközöket, a pénzt, maga *az erdő* szolgáltatja. Csak ha majd már *minden* erdőbirtok így dolgozhatik, csak akkor *ütött a modern erdőgazdaság órája*.
